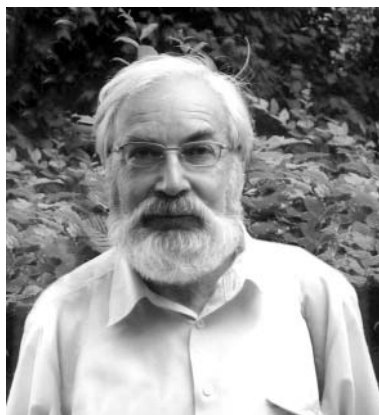

ВАДИМ ВАСИЛЬОВИЧ КОРНЮШИН (до 70-річчя з дня народження)

Вадим Васильович Корнюшин – доктор біологічних наук, професор, завідувач відділом паразитології Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена, віце-президент Українського наукового товариства паразитологів, член редколегії журналів «*Helmintologia*» та «*Вестник зоологии*», член спеціалізованих вчених рад Інституту зоології та Інституту експериментальної і клінічної ветеринарної медицини, лауреат премії ім. І. І. Шмальгаузена НАН України (1995), член кількох іноземних наукових товариств, нагороджений медаллю ім. академіка К. І. Скрябіна Ради Міністрів СРСР (1983) та почесною грамотою Верховної Ради України (2005), знаний у світі видатний український паразитолог і гельмінтолог.

Народився В. В. Корнюшин 8 липня 1937 р. у Києві і до війни жив на вул. Пушкінській. Крім нього в сім'ї було ще восьмеро дітей. Батько загинув під час війни у 1943 р., а невдовзі після війни померла мати. На той час хлопцю виповнилося лише 12 років. Його взяв до себе старший брат, котрий в той час жив у Львові, де працював у Львівському політехнічному інституті доцентом. Там майбутній вчений після закінчення семирічки у 1951 р. вступив до ветеринарно-зоотехнічного технікуму. Вибір був абсолютно свідомий як обхідний шлях до омріяної зоології. Тож паразитологія – спеціальність на межі ветеринарії та зоології – відтоді була запрограмована.

Після закінчення на відмінно технікуму юнак повертається до Києва і у 1955 р. вступає до Київського ветеринарного інституту (сьогодні – ветеринарний факультет Національного аграрного університету). І зараз там висить пам'ятна дошка з його іменем серед найкращих студентів, які стали видатними вченими. Інтелігентний, спокійний «очкарик» відразу отримав серед однокурсників прізвисько «професор» за широкі енциклопедичні знання. То були не надто багаті повоєнні роки.

Після закінчення академії, попрацювавши рік ветеринарним лікарем у держплемзаводі «Степок» на Слобожанщині, у 1961 р. В. В. Корнюшин прийшов до Інституту зоології на посаду старшого лаборанта. Тоді у відділі паразитології, керованому академіком О. П. Маркевичем, була створена група молодих талановитих вчених, що присвятили себе вивченню гельмінтів птахів. Після закінчення аспірантури (1962–1965) під керівництвом академіка О. П. Маркевича та Л. О. Смогоржевської, В. В. Корнюшин у 1967 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Цестоди водоплаваючих і болотних птахів северо-западного Причорномор'я». Саме цестоди і стали предметом його досліджень на все життя. До 1974 р. В. В. Корнюшин працював молодшим науковим співробітником, потім старшим і з 1986 до 1999 – провідним. Докторську дисертацію «Цестоди птахів юга Восточної Європи (систематика, структура і особенности формирования фауны, хорология, экология» захистив у 1992 р. З 1999 р. завідувач відділом паразитології. У 2003 р. отримав звання професора.

Наукові інтереси В. В. Корнюшина сконцентровані головним чином на питаннях систематики, фауни, біології, екології цестод, переважно паразитів птахів. Цестоди птахів складають найбільшу частину фауни цих паразитичних червів. Більш ніж за 40 років роботи В. В. Корнюшиним ґрунтовно вивчена фауна цестод цієї групи хазяїв на теренах України, зокрема, вперше зареєстровано в цьому регіоні більше 300 видів цестод з майже 400 відомих тут нині. Зроблено також певний внесок у вивчення цестодофауни інших груп хребетних. Завдяки роботам В. В. Корнюшина в цілому завершено інвентаризацію фауни цестод хребетних України. На сьогодні в її складі відомо майже 600 видів цих гельмінтів з 37 родин. Доробок Вадима Васильовича з систематики цестод виходить далеко за регіональні межі, про що свідчить запрошення до участі у підготовці зведення зі світової фауни цестод «*Keys to the Cestode Parasites of Vertebrates*» під егідою Міжнародного інституту паразитології (Велика Британія, 1994), для якого написано розділи, що стосуються родин *Paruterinidae* та *Metadilepididae*. Один з важливих напрямків досліджень В. В. Корнюшина – багаторічний (з 1962 р.) моніторинг цестодофауни птахів в районі Чорноморського біосферного заповідника. Тут зареєстровано понад 250 видів цестод, вивчено структуру локальної цестодофауни в цілому і фонових видів птахів зокрема, циркуляцію окремих видів цестод в екосистемах та їхні життєві цикли, досліджено розподіл цих паразитів між різними видами остаточних хазяїв та залежно від віку птахів, характер сезонної динаміки та тенденції багаторічних змін цестодофауни цього району в умовах певних змін природно-географічного середовища тощо. Ці дослідження дали змогу з'ясувати закономірності формування локальної та регіональної фауни паразитів хребетних, характерні особливості фауни цестод України та суміжних територій порівняно з іншими районами Палеарктики. Є також певний доробок з питань паразитоценології, зокрема, стосовно спільного паразитування різних видів цестод та факторів, що зумовлюють різну частоту такого паразитування.

В. В. Корнюшин описав понад 30 нових видів і надвидових таксонів. Ним створена унікальна цестодологічна колекція, що налічує майже 500 видів цих гельмінтів. В. В. Корнюшин є визнаним у світі спеціалістом з систематики та таксономії цестод, про що свідчить запрошення його до участі у всіх симпозіумах з систематики цестод, що збиралися у Женеві (Швейцарія, 1993), Лінкольні (США, 1996), Софії (Болгарія, 1999), Сторсі (США, 2002), Чеські Будійовиці (Чехія, 2005) та численні

посилання на його роботи у публікаціях закордонних колег. Усього в доробку В. В. Корнюшина понад 180 публікацій, серед яких 5 монографій. Нещодавно за науковою редакцією В. В. Корнюшина у видавництві «Наукова думка» вийшла друком «Загальна паразитологія» (переклад на українську мову польського видання «Zarys parazytologii ogolnej»).

Багато років В. В. Корнюшин керував неструктурною лабораторією гельмінтології у складі відділу паразитології. Майже 20 років (з 1982 р.) виконував обов'язки вченого секретаря Українського наукового товариства паразитологів, а з 1995 р. є віце-президентом цього товариства. Він також був науковим редактором численних видань (наукових праць, збірок тез та матеріалів конференцій і з'їздів), що видає це товариство. Цьому сприяє його глибока загальнопаразитологічна ерудиція, ґрунтовна обізнаність у питаннях ветеринарної і медичної паразитології.

Протягом кількох років В. В. Корнюшин викладав гельмінтологію у Київському державному університеті ім. Тараса Шевченка. З моменту заснування у 1997 р. Міжнародного Соломонового університету він обіймає там посаду професора, викладає курс паразитології. Вадим Васильович навчає аспірантів та здобувачів Інституту зоології за спеціальністю «паразитологія». Під його керівництвом захищено чотири кандидатські дисертації. Прискіпливо, з великою увагою він ставить до наукової роботи своїх учнів. Найкращим і безсумнівно найбільш успішним серед них був син Олексій – гордість батька, його надія. Раптову смерть сина у 2004 р. разом з батьком переживали всі співробітники Інституту зоології.

В. В. Корнюшин – винятково інтелігентна людина з енциклопедичними знаннями. Відношення співробітників до свого завідувача, якщо не сказати – унікальне, то вже точно незвичайне. Вони його просто люблять й завжди підкреслюють, що спокійна і результативна робота відділу – це цілковито заслуга Вадима Васильовича, який тихо, ніколи не підвищуючи голосу, домагається того, що відділ впродовж багатьох років працює чітко і злагоджено. І кожного літа, відзначаючи день народження Вадима Васильовича Корнюшина, ми зичимо йому здоров'я, благополуччя і довгих років плідного і творчого життя.

В. О. Харченко, Є. К. Харченко

Основні наукові публікації В. В. Корнюшина

- Определитель* паразитов позвоночных животных Черного и Азовского морей / Гаевская А. В., ... Корнюшин В. В. и др. – Киев : Наук. думка, 1975. – 552 с.
- Ryzikov K. M., Rysavy V., Khokhlova I., Tolkatcheva L., Kornyushin V.* Helminths of Fish-Eating Birds of the Palearctic Region. 2. Cestoda and Acanthocephala. – Praha : Academia, 1985. – 412 p.
- Смогоржевская Л. А., Корнюшин В. В., Искова Н. И.* Циркуляция гельминтов в колониях ржанкообразных птиц // Колониальные гидрофильные птицы юга Украины. Ржанкообразные. – Киев : Наук. думка, 1988. – С. 158–163, 172–175.
- Корнюшин В. В.* Моногени и цестоды. Давенеоидеи, Биутериноидеи, Парутериноидеи. – Киев : Наук. думка, 1989. – 252 с. – (Фауна Украины; Т. 33; вып. 3).
- Kornyushin V. V., Georgiev B.* Keys to the Cestode Parasites of Vertebrates (Family Paruterinidae, Family Metadilepididae) // CAB Intern. – Cambridge, UK : Univ. Press, 1994. – P. 559–594.
- Голубничка Л. В., Корнюшин В. В.* Черепашкові рачки (Ostracoda) із водоймищ України як проміжні хазяї гільменолепідид водноболотяних птахів // Зб. пр. Зоол. муз. Ін-ту зоол. АН УРСР. – 1971. – № 34. – С. 3–11.
- Спаский А. А., Корнюшин В. В.* Ревизия семейства Ophryocotylidae (Cestoda, Davaineidae) // Вестн. зоологии. – 1977. – № 5. – С. 34–42.
- Kornyushin V., Czaplinski B., Tkach V.* Composition of the genus Drepanidotaenia Railliet, 1892 and its place in the system of humenolepidid cestodes // Helminthol. – 1996. – 33, N 3. – P. 153–155.
- Корнюшин В. В.* Некоторые проблемы систематики гименолепидоидных цестод (Hymenolepidoidea: Cyclophyllidae) // Проблемы цестодологии : Сб. науч. трудов ЗИН РАН. – 1998. – С. 69–83.
- Vasileva G. P., Kornyushin V. V., Genov T.* Hymenolepidid cestodes from grebes (Aves, Podicipedidae) in Ukraine: the genera *Delffulepis* and *Parafimbriaria* // Вестн. зоологии. – 2001. – 35, № 2. – С. 3–14.
- Vasileva G. P., Kornyushin V. V., Genov T.* Hymenolepidid cestodes from grebes (Aves, Podicipedidae) in Ukraine: the genus *Confluoria* // Вестн. зоологии. – 2001. – 35, № 6. – С. 13–31.
- Вакаренко Е. Г., Корнюшин В. В.* Описание цистицеркоида *Sobolevitaenia verulamii* (Cestoda, Cyclophyllidae) из промежуточного хозяина *Glomeris connexa* (Diplopoda, Glomeridae) // Вестн. зоологии. – 2002. – 36, № 6. – С. 61–64.
- Корнюшин В. В., Саламатин Р. В., Малега А. М., Бетлевская К.* Эколого-паразитологическая характеристика цестодофауны городской ласточки (*Delichon urbica*) Украины // Проблемы цестодологии : II сб. науч. тр. ЗИН РАН. – 2002. – С. 132–153.
- Корнюшин В. В., Смогоржевская Л. А., Искова Н. И.* Циркуляция гельминтов в колониях веслоногих и голенастых птиц юга Украины // Бранта : Сб. тр. Азово-Черномор. орнитол. станции. – 2004. – С. 241–277.
- Корнюшин В. В., Саламатин Р. В., Кавецка К., Калисинська Э.* Цестодофауна кряквы (*Anas platyrhynchos*) Северного Причерноморья (Украина) и северо-западной Польши: некоторые особенности локальной фауны цестод // Вестн. зоологии. – 2004. – Отд. вып. № 18. – С. 69–74.
- Корнюшин В. В., Корнюшин А. В.* Роль моллюсков в жизненных циклах высших цестод (Cestoda: Cyclophyllidae) // Эколого-функціональні та фауністичні аспекти дослідження моллюсків, їх роль у біоіндикації стану навколишнього середовища. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2006. – Вип. 2. – С. 150–152.
- Корнюшин В. В., Бондаренко С. К., Гребень О. Б.* *Aploparaksis (Tanureria) vanelli* sp. n. (Cestoda, Hymenolepididae) – паразит чибиса из северо-западной части Украины // Вестн. зоологии. – 2006. – 40, № 2. – С. 131–136.
- Корнюшин В. В., Ємець О. М.* Роль собак у формуванні паразитологічної ситуації в умовах сільської місцевості північного сходу України // Наук. вісн. НАУ. – 2006. – 98. – С. 84–91.